

facebook®

Eğer devletin istihbarat örgütlerinde size ait bir dosyanın bulunduğunu söylemiş olsalardı ve o dosyada birçok resminizle beraber hangi okullara gittiğiniz, hangi işlerde çalıştığınız ve çalışmakta olduğunuz, kimlerle arkadaşlık ettiğiniz, nerelere gittiğiniz, resimlerle belgelenmiş olsaydı panikle ne yapacağınızı şaşıracağınıza kuşku yok. Ancak şu anda internetin sunduğu nimetlerden en sonuncusu olan “Facebook.com” adlı sitede ekim 2006 verilerine göre bunu kendi rızasıyla yapan yaklaşık 48 milyon kişi var ve gün geçtikçe bu rakam ciddi şekilde artmakta. Peki nedir bu “Facebook”, kim, ne amaçla kurmuştur, hangi aşamalardan geçmiştir?

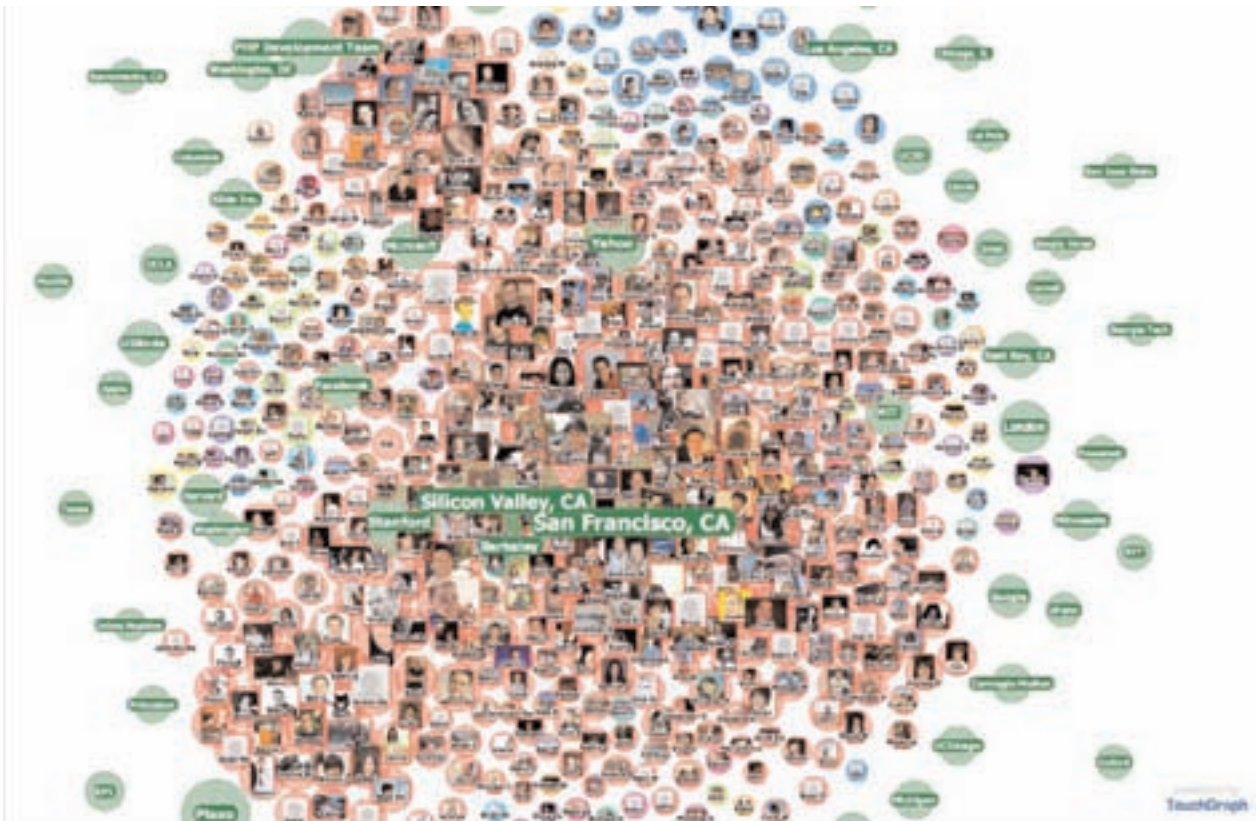
Facebook “akıllı” bir online sosyal ağ platformu. Akıllı; çünkü kendinden önceki sosyal ağ sitelerine göre kullanıcılara daha çok kontrol veren bir yazılıma sahip. Kimlerle arkadaş olduğunuzu tanımlamanın yanında, onlarla nerede nasıl tanıştığınızı açıklayabiliyor ya da yeni edindiğiniz arkadaşlarla hangi amaçla bir arada olduğunuzu ifadelendirebiliyorsunuz. Bunu yaparken sizin hakkınızda kimin ne kadar bilgi sahibi olabileceğine de tamamen siz karar verebiliyorsunuz. Bu kişisel

gizlilik ayarları özelliği pek çok örneğine fark attıran bir özellik.

Facebook için Küçük ama İnsanlık için Büyük Adımlar

Facebook’un kurucusu eski bir Harvard öğrencisi olan Mark Zuckerberg. Siteyi 2004 yılının şubat ayında kuruyor. Amacı Harvard öğrencisi

olanları sanal ortamda bir araya getirerek bir çevrimiçi paylaşım alanı ve sosyal bir ağ oluşturmak. Site, kurulduğu ayın sonunda Harvardlı öğrencilerin yarısının üye olduğu bir paylaşım sitesi oluveriyor; ancak Harvard dışından üye alımı yapmıyor. Akabinde Dustin Moskovitz ve Chris Hughes’un site tanıtımına katkı yapmak amacıyla projeye dahil olmalarıyla Facebook Massachusetts Teknoloji Enstitüsü (MIT), Boston Üniversitesi ve Boston Yüksek Okulu’na sığıyor. Mayıs 2006 yılınday-

Facebook'un kurucusu Mark Zuckerberg.

sa Kaliforniya'nın Palo Alto eyaletine taşınan ekip Facebook'u geliştirmek için Adam D'Angelo ve Sean Parker'dan yardım almaya başlıyorlar. Aynı yılın eylül ayında PayPal adlı çevrimiçi aracı para transferi sitesi kurucusu Peter Thiel'den 500.000 dolar mali destek alıyorlar. Ağustos ayına gelindiğindeyse ilk alan adları olan "thefacebook.com"u sadeleştirmek için daha önce bir şirketin satın aldığı şimdiki alan adları olan "facebook.com"u 200.000 dolara satın alıyorlar. Bu projeye gerçekten inanmış olmalı ki, 8-10 dolara alabilecekleri alan adı için bu denli bir para yatırmayı göze alabilişler.

Notlar Almaya Başlayın, Etiketlerinizi Yapıştırın!

2006 ağustos ayına gelindiğinde "Facebook Notes (Facebook Notları)" adlı uygulamayı başlatıyorlar. Bu uygulamayı, Facebook içerisinde, kişisel çevrimiçi günlük sayfanızın (blog olarak biliniyor) bir çeşit gelişkin hali olarak tanımlayabiliriz. İçerisinde son dönemlerde web 2.0 uygulamalarının neredeyse yapı taşı olarak ifade edilebilecek "Etiketleme" özelliği mevcut. Etiketleme denen özellik, farklı web sitelerinde farklı uygulama biçimleri ile karşımıza çıkmakta. Facebook içindeki kullanım şekillerini söyle özetleyebiliriz: İlki, sizin ya da başkasının eklediği resimlerdeki kişileri etiketleme yaparak tanımlayabiliyorsunuz. İkincisi, farklı amaçlarla kurulmuş gruplara kendinizi üye yapabiliyorsunuz. Örneğin küresel ısınma için bir araya gelmiş bir gruba dahil olup tartışma grubu içinde fikirlerinizi paylaşabilir ya da robot yapımıyla ilgili oluşturulmuş bir başka grupta bir araya gelip kendi atölyenize katkıda bulunabiliyorsunuz. Üçüncü etiketleme yöntemiye,

etkinliklere katılma şeklinde oluyor. Örneğin mezun olduğunuz okulun mezunlar yemeği etkinliğine katılıp katılmadığınızı belirtebiliyor, ilgili etkinlik hakkında görüş, video veya resimler paylaşabiliyorsunuz. Tüm bu haliyle şu anda Facebook en etkin ve de geniş etiketleme yöntemini tek bir proje içinde hayata geçirmiş oluyor.

Kırılma Noktası

11 Eylül 2006'da Facebook tüm internet kullanıcılarına açılıyor. Davet usulü ile üye alımı yapan site bu tarihten sonra e-posta adresi olan herkese açık hale geliyor. Mayıs 2007'deyse daha önemli bir gelişme ile "Facebook Platform" uygulaması hayata geçiriliyor. Bu uygulamayla, kod yazabilen herkes siteye kendi geliştirdiği uygulamaları bütünleştirip diğer kullanıcılar ile paylaşabiliyor. Bu da yeterli bilgi ve yaratıcılığı olan kod geliştiricilerine, yeteneklerini gönüllü olarak gösterebilme olanağı sağlıyor. Bu uygulamalarla, örneğin, en iyi arkadaşlarınızı bir arada toplayabiliyor, istediğiniz bir arkadaşınıza sanal bir hediye gönderebiliyor veya başka bir arkadaşınızla satranç oynayabiliyorsunuz. Şu anda Facebook'un 5000'in üzerinde uygulama

masısı bulunuyor ve istatistiklere göre kullanıcıların %80'inden fazlası en azından bir uygulamayı kullanmış. En önemli uygulamasıysa resim paylaşımı. İnternette pek çok fotoğraf paylaşım sitesi bulunuyor. Ancak, sadece bu uygulamayla bile, en yakın üç rakibi bir araya gelseler bile Facebook'un yarısı kadar ziyaretçi çekmeyi başaramıyorlar.

Yatırım Yarışı

Elbette ki bu kadar geniş katımlı bir yer olmasının bir ekonomik değeri var ve bu da ister istemez büyük firmaların dikkatini Facebook'a yöneltiyor. Yazımızı hazırladığımız dönemde Facebook'un piyasa değerinin yaklaşık 15 milyar dolar olduğu belirtiliyor. 24 Ekim 2007 tarihinde de, yazılım devi Microsoft ile bir süredir devam eden pazarlıklarını sonlandırdıklarını ve şirket hisselerinin %1.6'sını 240 milyon dolara sattıklarını duyuruyorlar. Daha öncesinde de Yahoo, 1 milyar dolarlık bir teklifle şirketin %5 hissesine talip olmuştu ancak pazarlıklar uzlaşma ile sonuçlanmamıştı.

Facebook bize gösteriyor ki toplumsal anlamda aidiyet ve gizlilik olguları yeniden tanımlanıyor. İnternette yaşanan hızlı gelişmeler toplumsal değişim ve dönüşümün gelecekte nasıl yaşanacağı hakkında ipuçları verir nitelikte. Facebook yalnızca istihbarat örgütleri için değil aynı zamanda sosyal bilimciler için de devasal bir laboratuvar niteliğinde. Yaklaşık 300.000 Türk kullanıcısı ve özellikle 25 yaş ve üzeri artan kullanıcı sayısı ile ülkemizde de çok ciddi bir kullanıcı potansiyeli oluşturuyor.

Emre Mineoğlu

Kaynaklar
www.facebook.com
www.wikipedia.com
www.technosight.com
www.milliyet.com.tr